

Renta rodzinna

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Kto może otrzymać rentę rodzinną?	3
Co zrobić, aby otrzymać rentę?	5
Jakie dokumenty musisz dołączyć do wniosku o rentę rodzinną?	5
Jaka jest wysokość renty rodzinnej?	7
Jaka jest najniższa kwota świadczenia?	8
Czy można zrezygnować z renty rodzinnej?	8
Od kiedy i jak wypłacana jest renta rodzinna?	9
O czym musisz powiadomić ZUS?	10
Czy renta rodzinna może być zawieszona albo zmniejszona?	10
Jak odwołać się od decyzji ZUS?	11
Podstawa prawna	11

Kto może otrzymać rentę rodzinną?

Otrzymanie renty rodzinnej zależy od tego, czy spełnione są określone warunki. Dotyczą one zarówno osoby zmarłej, jak i członków rodziny, którzy występują o świadczenie po tej osobie.

Renta rodzinna przysługuje po śmierci osoby, która:

- miała ustalone prawo do emerytury na starych lub nowych zasadach,
- spełniała warunki do ustalenia emerytury na starych lub nowych zasadach,
- miała ustalone prawo do emerytury pomostowej,
- miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
- spełniała warunki do ustalenia renty z tytułu niezdolności do pracy (przy ocenie prawa do renty, która przysługiwałaby osobie zmarłej, przyjmuje się, że osoba ta była całkowicie niezdolna do pracy),
- pobierała zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne,
- pobierała nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Renta rodzinna przysługuje następującym członkom rodziny:

- **dzieciom własnym, dzieciom drugiego małżonka oraz dzieciom przysposobionym:**
 - do ukończenia 16 lat,
 - jeżeli dziecko ukończyło 16 lat – do ukończenia nauki w szkole, ale nie dłużej niż do 25 roku życia (jeśli dziecko osiągnęło ten wiek na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty przedłuża się do ukończenia tego roku studiów) – albo
 - bez względu na wiek, jeżeli dziecko stało się całkowicie niezdolne do pracy i do samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy przed ukończeniem 16 lat lub w czasie nauki w szkole przed osiągnięciem 25 roku życia,
- przyjętym na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności **wnukom, rodzeństwu i innym dzieciom**, oprócz dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, jeżeli spełniają takie warunki jak dzieci własne (dotyczące wieku, nauki lub stanu zdrowia), a ponadto:
 - zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego (emeryta lub rencisty), chyba że śmierć była następstwem wypadku oraz
 - nie mają prawa do renty rodzinnej po zmarłych rodzicach (a gdy rodzice żyją, nie mogą zapewnić dzieciom utrzymania) albo

- ubezpieczony emeryt, rencista lub jego małżonek był ich prawnym opiekunem ustanowionym przez sąd,
- **małżonkowi (wdowie, wdowcovi)**, który do dnia śmierci pozostawał z osobą zmarłą we wspólności małżeńskiej, jeżeli:
 - w chwili śmierci małżonka ukończył 50 lat lub był niezdolny do pracy albo
 - wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym współmałżonku, które nie ukończyło 16 lat, a gdy kształci się w szkole – 18 lat, lub
 - sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy i do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej,
 - ukończył 50 lat lub stał się niezdolny do pracy po śmierci współmałżonka w czasie nie dłuższym niż 5 lat od jego śmierci albo od kiedy przestał wychowywać dzieci uprawnione do renty rodzinnej.

Wdowa (wdowiec), która nie spełnia tych warunków i nie ma niezbędnego źródła utrzymania, ma prawo do renty rodzinnej:

- przez rok od daty śmierci współmałżonka albo
- przez okres uczestniczenia w zorganizowanym szkoleniu mającym na celu uzyskanie kwalifikacji do pracy zarobkowej, nie dłużej jednak niż przez 2 lata od śmierci współmałżonka.

Małżonka lub małżonek rozwiedziony albo wdowa lub wdowiec, którzy w chwili śmierci współmałżonka nie pozostawali z nim we wspólności małżeńskiej, mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli – oprócz spełnienia wymienionych warunków – mieli w dniu śmierci współmałżonka prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Prawo do renty przysługuje również małżonce rozwiedzonej lub pozostającej w separacji, mimo braku wyroku lub ugody sądowej, jeśli wykáže, że bezpośrednio przed śmiercią otrzymywała alimenty na podstawie porozumienia między rozwiedzionymi/separowanymi (nie dotyczy to mężczyzny),

- **rodzicom**, w tym ojczymowi, macosze i osobom przysposabiającym, jeżeli:
 - ubezpieczony albo emeryt lub rencista bezpośrednio przed śmiercią przyczyniał się do ich utrzymania, a ponadto
 - spełniają warunki do przyznania renty rodzinnej dla wdowy lub wdowca (wiek, niezdolność do pracy lub wychowywanie małoletnich dzieci albo sprawowanie pieczy nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy i do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej).

Co zrobić, aby otrzymać rentę?

Wypełnij druk wniosku o rentę rodzinną dla siebie albo jako przedstawiciel ustawowy (np. rodzic za małoletnie dziecko), opiekun prawny lub pełnomocnik. Wniosek możesz złożyć w najbliższym oddziale lub inspektoracie ZUS (ustnie lub pisemnie), wystać pocztą albo złożyć za pośrednictwem polskiego konsulatu (jeśli przebywasz za granicą).

W razie śmierci pracownika pracodawca ma obowiązek powiadomić rodzinę o warunkach uzyskania renty rodzinnej, przygotowania wniosku o rentę i przekazania go do ZUS.

We wniosku trzeba wpisać:

- imię i nazwisko osoby zmarłej, po której ma być przyznana renta rodzinna,
- imię i nazwisko (a także nazwisko rodowe) członka rodziny ubiegającego się o rentę,
- datę i miejsce urodzenia,
- imiona rodziców,
- stopień pokrewieństwa (powinowactwa) łączący osobę uprawnioną do renty ze zmarłym,
- miejsce zamieszkania,
- adres pobytu i adres do korespondencji,
- numer PESEL, a jeśli go nie ma – serię i numer dowodu osobistego albo paszportu, jeżeli członek rodziny jest pełnoletni.

Wniosek musi być podpisany przez osobę występującą o rentę, jej pełnomocnika lub osobę upoważnioną do złożenia podpisu.

Najlepiej złożyć go na druku ERR (lub ERR-W – dla osób osiagających pełnoletność), który znajdziesz we wszystkich jednostkach ZUS i na www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy].

Możesz wycofać wniosek o rentę, ale nie później niż do dnia uprawomocnienia się decyzji ZUS w tej sprawie, tj. w ciągu 30 dni od daty jej otrzymania. Musisz to zrobić na piśmie albo zgłosić pracownikowi ZUS, który spisz protokół.

Jakie dokumenty musisz dołączyć do wniosku o rentę rodzinną?

Do wniosku o rentę rodzinną w każdym przypadku trzeba dołączyć dokumenty stwierdzające datę urodzenia i datę zgonu osoby, po której ma być przyznana renta rodzinna.

Jeżeli osoba, po której masz otrzymać rentę rodzinną, miała ustalone prawo do świadczeń emerytalno-rentowych albo ustalony kapitał początkowy, możesz podać numer sprawy zamieszczony w decyzji i wskazać organ, który ustalił prawo do niego. Nie składasz ponownie dokumentów, które zostały już złożone w ZUS. Jeśli zmarły nie miał ustalonego prawa do świadczenia lub kapitału początkowego, ale został złożony w tej sprawie wniosek, to wskaż do jakiej jednostki ZUS.

Jeśli osoba zmarła nie miała ustalonego prawa do wymienionych świadczeń, musisz dołączyć do wniosku także dokumenty stwierdzające prawo do świadczeń i ich wysokość. Chodzi m.in. o:

- informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych osoby zmarłej (formularz ERP-6),
- oryginalne dokumenty potwierdzające okresy składkowe i nieskładkowe osoby zmarłej, m.in. świadectwa pracy, zaświadczenia, legitymację ubezpieczeniową, dokument potwierdzający ukończenie studiów i programowy tok ich trwania, wyciągi z akt urodzenia dzieci – jeśli zmarły korzystał z urlopu wychowawczego lub bezpłatnego, aby sprawować opiekę nad dziećmi,

Ważne!

Okresy składkowe to m.in. okresy zatrudnienia, np. na podstawie umowy o pracę albo samodzielnego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, np. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Okresy nieskładkowe to okresy braku aktywności zawodowej i przerwy w opłacaniu składek na ubezpieczenia, które – z uwagi na ich specyfikę – uzasadniają ich uwzględnienie przy ustalaniu prawa do świadczeń (np. okres pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, opieki nad małymi dziećmi).

- dokumenty potwierdzające wysokość wynagrodzenia osoby zmarłej (np. zaświadczenie pracodawcy, płatnika składek, o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia – może być złożone na druku ERP-7, legitymację ubezpieczeniową zawierającą odpowiednie wpisy), aby ustalić podstawę wymiaru emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub kapitału początkowego osoby zmarłej,
- zaświadczenie płatnika składek osoby zmarłej, np. pracodawcy, o okresach pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przygotuj też dokumenty potwierdzające, że spełniasz warunki do przyznania renty rodzinnej. Musisz dołączyć do wniosku:

- dokument potwierdzający datę urodzenia osoby, której ma być przyznana renta rodzinna,
- odpis skrócony aktu małżeństwa, jeżeli jesteś wdową, wdowcem, współmałżonkiem pozostającym w separacji lub rozwiedzionym,
- zaświadczenie o stanie zdrowia, jeżeli przyznanie renty uzależnione jest od niezdolności do pracy,
- zaświadczenie o uczęszczaniu do szkoły, jeżeli jesteś dzieckiem osoby zmarłej i masz skończone 16 lat,
- oświadczenie o pozostawaniu we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci współmałżonka, a jeśli takiej wspólności nie było, dokument o ustaleniu prawa do alimentów na podstawie wyroku lub ugody sądowej albo porozumienia zawartego między Tobą a mężem,
- oświadczenie stwierdzające, że emeryt, rencista lub ubezpieczony bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do Twojego utrzymania, jeśli jesteś jego rodzicem,
- oświadczenia lub dokumenty potwierdzające, że osoba zmarła przyjęła Cię na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią (chyba że śmierć była następstwem wypadku) i że nie masz prawa do renty po rodzicach, a gdy rodzice żyją – nie mogą zapewnić Ci utrzymania, albo że zmarły był Twoim opiekunem ustanowionym przez sąd.

Jaka jest wysokość renty rodzinnej?

Renta rodzinna stanowi następującą część świadczenia, które przysługiwało albo przysługiwałoby zmarłemu:

- 85% – dla jednej osoby uprawnionej,
- 90% – dla dwóch osób uprawnionych,
- 95% – dla trzech lub więcej osób uprawnionych.

Kwota świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu, to kwota jednego z następujących świadczeń:

- emerytury obliczonej na starych zasadach,
- emerytury obliczonej na nowych zasadach,
- emerytury pomostowej,
- renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Wysokość renty rodzinnej po osobie pobierającej nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne ustalamy, przyjmując jako kwotę świadczenia, które przysługiwałoby osobie zmarłej, kwotę renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, wyliczonej na dzień zgonu.

Informacje, jak ustalamy wysokość emerytury lub renty, znajdziesz na www.zus.pl.

Jeżeli podstawą obliczenia renty rodzinnej jest emerytura przyznawana na starych zasadach, ustalona wraz ze zwiększeniem za okresy ubezpieczenia rolników, to renta rodzinna jest obliczana jako odpowiedni – w zależności od liczby osób, które mają ją otrzymać – procent świadczenia zmarłego w wysokości pomniejszonej o to zwiększenie. Następnie świadczenie uzupełnia się kwotą stanowiącą 50% zwiększenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu.

Ważne!

Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna. Jest ona dzielona na równe części między te osoby.

Jaka jest najniższa kwota świadczenia?

Renta rodzinna nie może być niższa niż kwota najniższej renty rodzinnej określonej w ustawie emerytalnej. Kwota ta jest podwyższana co roku w ramach waloryzacji świadczeń.

Jeśli obliczona kwota renty okaże się niższa niż najniższe świadczenie, to łączna kwota przysługująca wszystkim uprawnionym jest podwyższana do wysokości najniższej renty rodzinnej.

Czy można zrezygnować z renty rodzinnej?

W przypadku, gdy prawo do renty rodzinnej zostało przyznane więcej niż jednej osobie, na wniosek jednej lub kilku z nich można je wyłączyć z kręgu uprawnionych. Ustaje wtedy prawo tej osoby do renty, a wysokość renty jest ponownie ustalana dla pozostałych osób – od miesiąca, od którego wstrzymano wypłatę.

Osoba, która została wyłączona na swój wniosek z kręgu uprawnionych, może znowu ubiegać się o rentę rodzinną. Musi jednak złożyć wniosek i ZUS sprawdzi, czy nadal spełnia ona warunki do uzyskania renty.

Przykład

Zmarła 6 lipca 2022 r. pani Waleria miała ustalone prawo do emerytury w wysokości 2200 zł. Wdowiec, pan Maciej, 15 lipca 2022 r. złożył wniosek o przyznanie renty rodzinnej dla siebie i dwojga dzieci.

Podstawą obliczenia renty rodzinnej jest emerytura przysługująca zmarłej pani Walerii. Do renty rodzinnej mają prawo 3 osoby. ZUS ustalił rentę rodzinną w kwocie 2090 zł, co stanowi 95% emerytury zmarłej. Renta została podzielona na równe części między pana Macieja i jego dzieci, więc każde z nich otrzyma po 696,67 zł miesięcznie.

Pan Maciej 16 sierpnia 2022 r. złożył wniosek o wyłączenie go z grona osób uprawnionych do renty rodzinnej, ponieważ w nowej pracy osiąga przychód przekraczający 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, więc przysługująca mu część renty zostanie zawieszona.

Wydaliśmy decyzję o wstrzymaniu od 1 września 2022 r. wypłaty renty panu Maciejowi i ponownie ustaliliśmy jej wysokość dla dwojga dzieci. Renta wynosi 90% emerytury, czyli 1980 zł, a dla każdego dziecka po 990 zł.

Od kiedy i jak wypłacana jest renta rodzinna?

Rentę rodzinną otrzymasz od dnia powstania prawa do niej, nie wcześniej niż od miesiąca, w którym złożysz wniosek o rentę. Jeśli złożysz go w miesiącu, w którym zmarła osoba, po której przysługuje renta (np. małżonek, rodzic) albo w następnym, rentę rodzinną otrzymasz od dnia śmierci, ale nie wcześniej niż od dnia, w którym spełnisz warunki do jej przyznania (np. jeśli jesteś dzieckiem występującym o rentę rodzinną i masz skończone 16 lat, to możesz otrzymać rentę od daty podjęcia nauki).

Możesz otrzymywać rentę np. za pośrednictwem poczty albo – jeśli wolisz – na rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej. Podaj w tym celu numer rachunku i adres banku lub spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej.

Jeśli mieszkasz za granicą, możesz dostawać rentę rodzinną na swój rachunek bankowy w Polsce albo na rachunek bankowy osoby upoważnionej w Polsce.

O czym musisz powiadomić ZUS?

Jeśli pobierasz rentę rodzinną, musisz powiadomić nas o tym, że:

- uzyskujesz przychód z tytułu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności (czyli z działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego) lub służby i o wysokości tego przychodu, a po zakończeniu roku kalendarzowego (do końca lutego następnego roku) – o kwocie przychodu uzyskanego w tym roku,
- zmieniasz miejsce zamieszkania, numer rachunku w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,
- pobierasz emeryturę lub rentę z innego tytułu (przyznaną przez inny organ rentowy) albo pobierasz uposażenie sędziego lub prokuratora w stanie spoczynku, albo uposażenie rodzinne,
- pobierasz zasiłek lub świadczenie przedemerytalne albo rentę socjalną,
- pobierasz emeryturę, emeryturę pomostową lub rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną (po innym członku rodziny) lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- nie uczęszczasz już do szkoły, jeśli masz więcej niż 16 lat, a jeśli po ukończeniu 16 lat kontynuujesz naukę, przekaz do ZUS zaświadczenie stwierdzające ten fakt i termin programowego ukończenia nauki,
- nie uczestniczysz już w zorganizowanym szkoleniu, dzięki któremu możesz zdobyć kwalifikacje do wykonywania pracy zarobkowej (jeśli jesteś wdową/wdowcem i pobierasz rentę rodzinną przyznaną na okres do 2 lat od śmierci współmałżonka),
- nastąpiły inne okoliczności powodujące zawieszenie prawa do renty rodzinnej.

Czy renta rodzinna może być zawieszona albo zmniejszona?

Renta rodzinna może być zawieszona albo zmniejszona, jeśli osiągasz przychód z tytułu zatrudnienia albo innej działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego czy służby.

Zawieszamy prawo do renty rodzinnej, gdy Twój przychód przekroczy 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Jeśli natomiast Twój przychód będzie wyższy niż 70% przeciętnego wynagrodzenia, ale nie przekroczy 130% tego wynagrodzenia, zmniejszymy rentę o kwotę przekraczającą 70% przeciętnego wynagrodzenia, nie więcej jednak niż o kwotę maksymalnego zmniejszenia. Maksymalną wysokość

zmniejszenia, a także kwoty graniczne wynoszące 70% i 130% przeciętnego wynagrodzenia możesz sprawdzić na stronie internetowej www.zus.pl. Nie dotyczy to osób uprawnionych do emerytury, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny.

Jeśli renta rodzinna przysługuje kilku osobom i jedna z nich osiąga przychód przekraczający 130% przeciętnego wynagrodzenia, zawieszamy część renty rodzinnej dla tej osoby. Wysokość części renty rodzinnej przysługującej pozostałym członkom rodziny pozostaje taka sama.

Gdy renta rodzinna przysługuje kilku osobom i np. przychód jednej z nich jest wyższy niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, ale nie przekracza 130% tego wynagrodzenia, to renta przysługująca tej osobie będzie zmniejszona o kwotę przekroczenia (nie więcej niż o część kwoty maksymalnego zmniejszenia, ustaloną proporcjonalnie do liczby osób uprawnionych do renty).

Jak odwołać się od decyzji ZUS?

Informacja o tym, że możesz się odwołać, jest zawarta w każdej decyzji ZUS. Odwołanie składasz za pośrednictwem oddziału ZUS, który ją wydał, do sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, właściwego ze względu na Twoje miejsce zamieszkania. Na złożenie odwołania masz miesiąc od dnia doręczenia decyzji.

Odwołanie wnosisz na piśmie do oddziału ZUS, który wydał decyzję, albo zgłaszasz pracownikowi ZUS, który spisze protokół. W postępowaniu w pierwszej instancji, czyli przed sądem okręgowym, nie ma opłat.

* * *

Bardziej szczegółowe informacje w sprawie renty rodzinnej otrzymasz w jednostkach ZUS.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 504).

Warszawa, lipiec 2022

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

www.zus.pl

PLATFORMA USŁUG
ELEKTRONICZNYCH

załatwiał
sprawy w ZUS
przez internet

elektronicznie
wysyłaj wnioski
i odbieraj odpowiedzi

sprawdź stan
swojego konta
w ZUS

■ **Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS:**

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl

■ **E-wizyta** (wideorozmowa z pracownikiem ZUS): www.zus.pl/e-wizyta